

Висновки. Запропонована методика критеріальної оцінки дозволяє перейти від оцінювання окремого результату до випереджувального управління службово-бойовою стійкістю підрозділів НГУ. Загрози застосування БпЛА розглядаються не лише як технічна проблема, а як чинник, що впливає на управління, інформаційний обмін, підготовку, ресурси і темп реагування.. Практичне застосування методики дає змогу своєчасно виявляти критичні вузли, визначати необхідні зміни та перевіряти результат втручання органів управління.

Івахів Олег Степанович

кандидат політичних наук

Кудимов Сергій Михайлович

Юрченко Руслан Вікторович

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана

Петра Сагайдачного

ЗАМІНА ОСОБОВОГО СКЛАДУ НА ОБОРОННИХ ПОЗИЦІЯХ: ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ

В сучасних умовах асиметричних та екзистенційних конфліктів, особливо у ході сучасної Війни за Незалежність України, технологічні та відповідно тактичні трансформації набули особливого значення, зокрема щодо організації та проведення заміни особового складу на оборонних позиціях, оскільки сьогодні це не просто організаційний захід, а бойове завдання, успішне виконання якого впливає на стійкість оборони підрозділу в цілому.

Постійне ведення противником повітряної розвідки із використанням БпЛА, постійна загроза нанесення вогневого ураження артилерією, авіацією, ударами БпС різних типів, висока інтенсивність боїв, вимагають дедалі більш організованішого та узгодженішого порядку дій військовослужбовців, зокрема і щодо проведення заміни на позиціях.

На оборонній позиції мета проведення заміни – збереження боєздатності особового складу, який зазнав психологічного і фізичного виснаження; забезпечення стійкості оборони (пильності, боєздатності тощо).

Проведенню заміни особового складу, як правило, передують ретельне її планування старшим командиром. Зважаючи на склад сил і засобів, які підтримують і всебічно забезпечують проведення заміни, завдання із планування, узгодження спільних дій підрозділів родів військ і служб, покладається на командира і штаб підрозділу, що її організовує.

В умовах сучасних реалій бойових дій особливої уваги на етапі підготовки (планування) заміни потребує узгодження спільних дій розрахунків БпС різних типів із підрозділами (екіпажами, розрахунками комплексів) РЕБ, як своїх так і старшого командира. Крім того, для ешелонування системи РЕБ і створення сприятливих умов радіоелектронної обстановки (так званого “коридору РЕБ”), особовим складом, що

спланований для проведення заміни, використовуються комплекси (системи) РЕБ малої дії (рюкзакового типу). Для протидії БпЛА на оптоволокну застосовуються гладкоствольні рушниці.

Загальне управління і контроль за виконанням визначених завдань зазвичай покладається на командира і штаб (чергову зміну пункту управління) підрозділу, що організовує проведення заміни.

Зважаючи на умови обстановки і стан підрозділу, що обороняється, заміна може проводитися повністю або частково, одночасно або послідовно: повна заміна особового складу на оборонній позиції, як правило, проводиться при стабільному фронті або після відбиття атак противника, в т.ч. й за мінімальних ризиків виявлення і ураження груп піхоти ударними БпАК і артилерією противника; часткова заміна зазвичай проводиться окремими бойовими групами (підгрупами), що одночасно дозволяє уникати зниження боєздатності оборонної позиції і поетапно виводити особовий склад в тил для відпочинку. Крім того, часткова заміна може організовуватися й позапланово, як правило за несприятливих умов обстановки і в разі такої необхідності, наприклад після понесених втрат; одночасна або послідовна заміна особового складу на декількох оборонних позиціях, наприклад в межах одного з опорних пунктів, напряду залежить від умов тактичної обстановки та рішення відповідного командира.

Зважаючи на рівень загрози ураження ударними БпАК противника, висування особового складу з глибини своєї оборони для проведення заміни може здійснюватися в пішому порядку, на техніці або комбіновано. При ускладненому орієнтуванні на місцевості (час доби, погодні умови і т.п.) призначається провідник з числа найбільш підготовленого особового складу, який добре орієнтується на місцевості, обізнаний про створений бойовий порядок, систему оборонних позицій та інженерних загороджень як на маршруті руху, так і перед переднім краєм своїх військ (на стиках, у проміжках між позиціями). Окрім того, для запобігання втрати орієнтування на місцевості і дотримання визначеного маршруту руху, особовим складом може використовуватися спеціалізоване обладнання (програмне забезпечення).

З метою уникнення виявлення БпС противника, пересування особового складу для проведення заміни, як в бік противника так і зворотному напрямку, відбувається із суворим дотриманням вимог тактичного й антидронового маскування. Також використовуються детектори дронів, системи РЕБ рюкзакового типу і гладкоствольні рушниці.

Із наближенням до позиції, на якій спланована заміна, особовий склад, що прибув для її проведення, займає укриття і входить у взаємодію із старшим на позиції, що міняється. Особовий склад в цей час займає укриття і суворо дотримується вимог тактичного маскування.

Заміна особового складу здійснюється попарно (поодинці) в максимально стислі терміни. Такий підхід дозволяє уникнути скупчення особового складу. При цьому відповідальність за утримання оборонної позиції і відбиття раптової атаки

противника під час заміни покладається на командира підрозділу, що міняється. Весь прибулий для заміни особовий склад переходить в його підпорядкування.

Під час передачі оборонної позиції, старший групи, що прибула для заміни, приділяє особливу увагу організації системи вогню і спостереження. Крім того з'ясовує місця встановлення окремих мін (груп мін), мінних завалів перед переднім краєм, на стиках і проміжках між сусідніми позиціями і в своєму тилу. Для контролю ділянки місцевості перед позицією, що міняється, старший командир використовує БпС. Особовий склад, що змінився, рухається у зворотному напрямку, як правило, в такому ж порядку.

Отже, виходячи із сучасних реалій, заміна особового складу на оборонних позиціях – один із етапів оборонних дій, які доволі складно реалізуються та вимагають належної підготовки і повної координації залучених сил та засобів.

Калиновський Богдан Валерійович
в.о. начальника спеціальної кафедри № 1
Інституту Управління державної охорони
України Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор

ДО ПИТАННЯ УНІФІКАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Теоретична конструкція уніфікації системи професійної підготовки обґрунтовується необхідністю вироблення, затвердження та практичного втілення єдиних стандартів підготовки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів.

Враховуючи положення ч. 3 ст. 17 Конституції України від 28 червня 1996 року, «Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом». Станом на 2026 рік до військових формувань належать: 1) Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості [1]; 2) Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення